

**NEJASNÉ
OBRYSY
MILAN PAĽA**

KÁZNICE NA CEJLU—KAPLE

PROGRAM

Pavel Mario Slezák: *Jericho pro housle sólo*
(1987) 12'

Pavel Zemek Novák: *Komorní symfonie č. 3 Pocta sv. Františkovi III*
(2020) 11' SVĚTOVÁ PREMIÉRA

Pascal Manolios: *Lamento pro housle sólo*
(2017) 10'

Gavin Bryars: *Jesus' Blood Never Failed Me Yet pro smyčku a smyčce*
(1971) 20'
*Za laskavé zapůjčení provozovacího materiálu děkujeme Tomáši
Znamenáčkovi.*

HK Gruber: *Houslový koncert č. 2 Nebelsteinmusik pro housle a smyčce*
(1988) 17' ČESKÁ PREMIÉRA
I. This is my theme — II. Im Herzs Schlag — III. Cadenza — IV. Concertino
Nakladatelem skladby je Boosey & Hawkes.

Koncert se koná bez přestávk. Předpokládaná délka programu je 70 minut.

OBSAZENÍ

housle **Milan Paľa**
diriguje **Gabriela Tardonová**

Ensemble Opera Diversa

I. housle

Barbara Tolarová
Kristýna Jungová
Jan Bělohávek
Jana Smejkalová

II. housle

Matěj Koupa
Kateřina Sedlářová
Zuzana Křivá
Zuzana Balková

violy

David Křivský
Stanislav Vacek
Eliška Bařáková

produkce

Jiří Čevela
Eva Křižková
Lubor Pokluda
Lenka Zlámalová

violoncella

Iva Wiesnerová
Eva Cahlová
Michal Greco

kontrabasy

Anežka Moravčíková
Barbora Opršalová

smyčka

Tomáš Znamenáček

text, redakce

Eva Křižková

grafika

Jakub Rejlek

K PROGRAMU

Koncert v kázeňské kapli přináší kontemplativní díla pro smyčce, z nichž některá směřují svůj pohled nahoru, ke druhému, vzhlíží ke světcům nebo k mlžnému vrchu Nebelstein. Jiná, v niterném obsazení sólových houslí, se obrací dovnitř. Slovo *kontemplotat* v sobě skrývá nejasné hranice mezi vnějším a vnitřním: z lat. *con-* (s) a *templum* (svatyně, chrám). Splynout s prostorem, anebo se ponořit v hloubání, v sebe?

Následující program otevírá atmosférická jednovětá skladba pro sólové housle, *Jericho, op. 59 Pavla Maria Slezáka* (*1941, Brno), věnovaná dlouhodobému členovi Janáčkova kvarteta Bohumilu Smejkalovi. Ve světové premiéře pak zazní další z řady skladeb *Pavla Zemka Nováka* (*1957, Brno) vztahujících se k osobnosti a odkazu svatého Františka z Assisi, jednovětá *Komorní symfonie č. 3 Pocta sv. Františkovi III* pro smyčcový orchestr, která vznikla letos na objednávku souboru.

Třetí komorní symfonie navazuje na schéma concerta grossa, a to v podobě rozsáhlých sol a unisonových tutti. V podstatě skladby, v její formě i obsahu jako by se skrýval odvěký zápas člověka se světem, ducha a hmoty... Uzavírá se tak cyklus tří komorních prací, zamýšlených jako pocta tomuto největšímu géniovi středověku.

Pavel Zemek Novák

Pláč a nářek lidí v dobývaném městě Jerichu nachází svůj protějšek v *Lamentu*, skladbě, která byla *Pascalem Manoliem* (*1956) napsána pro Milana Paľu v rámci cyklu čtyř drobných skladeb pro sólové housle *4 drammi intimi*.

Plótinos se podle Porfyriových slov odmítl nechat portrétovat a tvrdil, že je jen stínem vlastního platónského prototypu, takže portrét by byl stínem stínu. — Jorge Luis Borges

Pascal Manolios

Ke kontemplaci vyzývá i skladba *Jesus' Blood Never Failed Me Yet* skladatele a jazzového kontrabasisty *Gavina Bryarse* (*1943, Goole, Velká Británie), a to nejen svým mimohudebním příběhem a textem, ale i svou minimalistickou formou. Smyčcový orchestr doprovází autentickou nahrávku improvizované duchovní písně pouličního londýnského tuláka nahranou ve smyčce na magnetofonové páse.

Večer završuje premiérové české provedení virtuózního druhého (a zatím posledního) houslového koncertu *Nebelsteinmusik* předního rakouského skladatele současnosti *H(einze) K(arla) Grubera* (*1943, Vídeň).

Koncert Nebelsteinmusik vznikl na objednávku Alban Berg Foundation a je založen na dvou hudebních tématech: prvním z nich je pasáž z Andante amoroso Bergovy Lyrické suity, ve které z dodekafonické řady jasně vystupuje melodie a naznačuje své harmonické bohatství; druhým je hudební přesmyčka jména mého bývalého učitele, vlídného kritika a mentora Gottfrieda von Einem. Přesmyčka je tvořena diatonickou řadou o šesti tónech, které stojí v příhodném kontrastu k chromatické povaze Bergovy hudby. A má skladba se rozvíjí a pohybuje mezi těmito protiklady. Dílo je pojmenováno podle hory Nebelstein v místě von Einemova bydliště, v kraji Waldviertel v Dolním Rakousku, a je (s odvoláním se na Bergovo Andante amoroso) s láskou věnována Gottfriedu von Einem k jeho sedmdesátým narozeninám.

Název první věty, This is my theme [Toto je mé téma], je název jazzové nahrávky, která se objevila někdy okolo roku 1943. Těšila se velké oblibě v kruhu von Einemových přátel a kolovala mezi nimi tajně, protože takové nahrávky byly samozřejmě na nacistickém indexu a představovaly velké osobní bezpečnostní riziko. Název druhé věty, Im Herzschlag [V rytmu srdce], odkazuje na rytmus, kterým je podložena druhá věta von Einemova Klavírního koncertu, op. 20, úžasné lyrické

hudby, která pro mě vždy byla vzorovým příkladem vyjádření citu a něžnosti bez jakéhokoli sentimentu.

Třetí věta je Cadenza, jejíž rytmická struktura je odvozená z poslední věty von Einemova Concertina pro orchestr, op. 4, jazzem ovlivněného díla, které Goebbels zakázal hned po jeho berlínské premiéře v roce 1944. Cadenza přechází bez pauzy v závěrečnou větu Concertino, která začíná doslovnou citací von Einemova Concerta a je nejen vzpomínkou na dětství a mé tehdejší nadšení pro to, jak von Einem dokáže klenout velké melodické oblouky nad pasážemi komplexních rytmických vzorů, ale zároveň představuje živoucí apoteózu mého učitele.

HK Gruber, 2010, přeloženo z angličtiny

O INTERPRETECH

Milan Paľa je původem slovenský houslista a violista. Již během svého studia na Konzervatóriu J. L. Bellu v Banské Bystrici získával jednu cenu za druhou a těšil se nepřehlédnutelné mezinárodní pozornosti na evropských soutěžích, jako je Concourse Moderne Riga, Anglo-Czechoslovak Trust London, Leoš Janáček International Competition Brno, Bohuslav Martinů Competition aj. Později pokračoval ve studiu na Hochschule für Musik und darstellende Kunst Wien a Janáčkově akademii múzických umění v Brně. V období studia se pravidelně účastnil mezinárodních mistrovských kurzů Vladimíra Spivakova v Zurichu. Jako sólista spolupracoval s řadou prestižních světových orchestrů. Jeho diskografii tvoří již více než dvacet titulů. Prozatím jedinečným a nepřekonaným projektem na česko-slovenské hudební scéně je antologie slovenské tvorby pro sólové housle, díky které obdržel v roce 2009 Cenu Ludovíta Rajtera. Milan Paľa je dosud druhým nositelem této ceny, kterou získal nejen za výjimečné interpretační schopnosti, ale také za svůj ojedinělý přístup ke slovenské hudební tvorbě. S Ensemble Opera Diversa poprvé vystoupil v dubnu 2015 jako

sólista v *Concerto Funebre* Karla Amadea Hartmanna. Samostatné místo v tvorbě Milana Paly zaujímá unikátní nástroj — pětistrunné housle „milanoló”. Tento jedinečný nástroj koncertních parametrů obohacený o spodní violový registr je první svého druhu. Vznikl v roce 2013 v rodinném ateliéru Bursík v Brně a nese jméno podle interpreta, pro kterého byl zhotovený. Nástroj je představený na samostatném CD v dílech evropských skladatelů zkomponovaných speciálně pro tuto příležitost s jednoduchým názvem MILANOLO.

Dirigentka **Gabriela Tardonová** (rozená Piszkaliková) pochází z Karviné. V roce 1998 promovala na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity v oboru sbormistrovství a poté vystudovala dirigování na Janáčkově akademii múzických umění v Brně ve třídě Rostislava Hališky a Lubomíra Mátlá. V letech 2003—2004 studovala v rakouském Grazu na Universität für Musik und darstellende Kunst v dirigentské třídě Martina Siegharta. V rámci tohoto stipendijního pobytu byla vybrána k aktivní účasti na mezinárodním festivalu International Week konaném v Grazu, kde spolupracovala s univerzitním symfonickým

orchestrem. Do velké míry se zaměřuje především na uvádění soudobé operní tvorby, působí jako dirigentka orchestru Mladí brněnští symfonikové. S Ensemble Opera Diversa pravidelně spolupracuje od roku 2006; s velkým úspěchem nastudovala také nejnovější diversní inscenace oper *Jsem kněžna bláznů* Lenky Noty a *Olgy Sommerové* a *Šárka* (1887) Leoše Janáčka v instrumentaci Ondřeje Kyase. V posledních letech působí jako hlavní dirigentka Ensemble Opera Diversa i v orchestrálních projektech.

Ensemble Opera Diversa je nezávislý soubor profesionálních hudebníků a zpěváků, kteří se soustředí na objevné hudební a divadelní programy. Vedle klasické tvorby je jádrem činnosti původní komorní hudba a opery z dílny Ondřeje Kyase a Pavla Drábka. Od počátku (1999) se ze souboru vyvinula hudební společnost, která uskutečňuje kolem dvaceti vystoupení a představení ročně. Na svém kontě má sedm celovečerních oper, dvě desítky autorských minioper, desítku původních orchestrálních skladeb a velké množství klasického repertoáru.

Komorní orchestr vznikl v roce 2005, od počátku jej vede **Jan Bělohlávek**. Ensemble Opera Diversa uvádí ve vlastní produkci obvykle tři až pět tematických koncertních projektů. Jednotlivé programy propojují tvorbu 20. století se skladbami soudobými, především díly kmenového autora Ensemble Opera Diversa Ondřeje Kyase a spřízněných autorů. Ve smyslu hledání a formulace vlastní poetiky soubor usiluje o vytváření posluchačsky objevných programů — nepřináší banální nebo notoricky známé kusy, vyhýbá se ale i úzkému vřazení do proudu soudobé vážné hudby. Svou dramaturgií i interpretačním nasazením usiluje o dialog s otevřeným posluchačem.

NEJBLIŽŠÍ KONCERTY A PŘEDSTAVENÍ ENSEMBLE OPERA DIVERSA

23. září 2020, 20.00

kapitulní síň Starobrněnského kláštera

Ensemble Versus

Desprez — De La Hèle — Févin — Van Weerbeke

Renesanční moteta jako klenoty i vzory další tvorby

8. října 2020, 15.00

nádvoří Filozofické fakulty Masarykovy univerzity na Arne Nováka

Labské horroroperry

Kyas | Drábek

Milovaný i obávaný cyklus hororových minioper v inscenaci

Kateřiny Křivánkové

20. října 2020, 20.00

kostel sv. Augustina na Kraví hoře

Summa & Stabat

Pärt — Kyas

Koncert soudobé chrámové hudby se zřídka uváděnou *Summou*

Arvo Pärta a výjimečným *Stabat Mater* Ondřeje Kyase pro dva sbory,

orchestr a varhany

6. listopadu 2020, 19.00

Buranteatr

Grobiáni

Kux | Borůvková — Buzzi | Borůvková — Kyas | Drábek

Šejdřífský minioperní triptych v režii Lukáše Kopeckého

23. listopadu 2020, 19.00

sál konventu Milosrdných bratří

Hudební inventura

Komorous — Kalabis — Klusák — Slabihoudek

Pražský program v rámci koncertní linie reflektující opomíjenou domácí tvorbu s premiérou skladby Jiřího Slabihoudka

7. prosince 2020, 19.00

vila Löw-Beer

Trio Aperto

Bednařk — Dlask — Spilka — Štědroň — Zámečnick

Komorní recitál spřízněného uskupení s brněnským programem a s premiérou skladby Radima Bednaříka

17. prosince 2020, 18.00

Divadelní sál Reduty

Druhé město

Kyas

Premiéra opery kmenového skladatele Ensemble Opera Diversa

Ondřeje Kyase na motivy románu Michala Ajvaze v poloscénickém provedení s videoprojekcí v režii Kateřiny Křivánkové

Koncert se uskutečňuje za finanční podpory
Ministerstva kultury ČR a statutárního města Brna.
Podpořte nás, číslo účtu 205149060/0300. Děkujeme!
www.operadiversa.cz